

УДК 330.132(477)

І.М. Ушкаленко

Вінницький національний аграрний університет

МАКРОЕКОНОМІЧНІ МОДЕЛІ СФЕРИ СПОЖИВАННЯ

I. M. Ushkalenko

MACROECONOMIC MODELS OF CONSUMPTION

Вивчення ринкового механізму взаємодії виробництва і споживання і його складової частини передбачає аналіз двох проблем – методологічних і загально теоретичних [1]. Первинність власне виробництва відносно усіх сфер означає, що його матеріальна форма об'єктивна, існує поза свідомістю людей; механізм функціонування суспільного виробництва має відносно самостійний характер, а також специфіку сфер і способи дії. Структуру ринкового механізму взаємодії особистого споживання і виробництва складають сукупність основних способів, форм і інструментів використання законів розвитку і управління виробництвом, системою потреб, державним регулюванням в ринкових умовах.

Серед досліджень, що проводились в напрямку розробки наукових підходів вирішення проблем досягнення споживчої збалансованості, значне місце займають роботи мікроекономічного рівня, в яких попит та пропонування розглядаються на ринку окремого товару і проблема збалансованості вирішується через вплив на детермінанти цих величин. Багаторічна історія прогнозування процесів споживання існує в формі математико-статистичних методів аналізу купівельного попиту - кривих Е. Єнгеля, функцій Р.Аллена, Р.Стоуна, окремих законів споживання (закони А. Райта, Й.Швабе), а також теоретичного напрямку теорії споживання (Дж. М. Кейнс, П. Самуельсон). Теоретичні моделі споживання характеризуються надвисоким рівнем наукової абстракції, що дозволяє виявити фундаментальні властивості процесу споживання, взаємозалежності стану ринка, попиту і споживання. Значне спрощення процесів споживання є перевагою теоретичного підходу, але значно заважає практичному використанню цих моделей. Для прогнозування і управління процесом життєдіяльності (і споживчою поведінкою) принципово і надзвичайно важливим є визначення параметрів (факторів) поведінки. Окремі об'єктивні обмеження мають фундаментальне економічне значення – фінансові (бюджетні) обмеження, фактор часу, фізіологічні фактори.

У макроекономічному аналізі великого значення надають змінам у споживанні, які зумовлені змінами у величині доходу. Величину додаткового споживання, що його спричиняє одна додаткова одиниця доходу, називають граничною схильністю до споживання (MPC). Поряд із граничною схильністю до споживання йде її дзеркальне відображення – гранична схильність до заощадження, або MPS. Гранична схильність до заощадження (MPS) – це величина додаткового заощадження, що його спричиняє одна додаткова одиниця доходу, або це частка кожної додаткової одиниці доходу, що

використовується на додаткове заощадження. Можна також сказати, що MPS – це відношення будь-якої зміни в заощадженнях до тієї зміни у доході, яка викликала цю зміну в заощадженні.

Сума MPC і MPS для будь-якої зміни у використовуваному доході завжди дорівнює одиниці. Річ у тім, що приріст доходу може йти або на споживання, або на заощадження; та частка зміни у величині доходу, яка не споживається, скеровується, за означенням, на заощадження. Отже, спожита частка (MPC) і заощаджена частка (MPS) повинні покривати весь приріст доходу:

$$MPC + MPS = 1$$

У аналізі споживання і заощадження важливу роль відіграють такі показники, як середня схильність до споживання і середня схильність до заощадження. Частку, або відсоток, споживання у використовуваному доході називають середньою схильністю до споживання (APC). Частку, або відсоток, заощадження у використовуваному доході називають середньою схильністю до заощадження (APS).

Економісти давно намагаються виявити закономірності поведінки споживача. Джон Кейнс був одним із перших хто розвинув модель поведінки споживача, яку називають кейнсіанською функцією споживання. Вчений сформулював основні постулати своєї моделі не на підставі аналізу статистичних даних, а застосував для цього дедуктивний метод, опираючись на інтуїцію та випадкові спостереження.

Кейнсіанську функцію споживання, враховуючи її постулати, часто записують так:

$$C_{t+1}^D = \bar{C} + cY_t,$$

де \bar{C} — мінімальний обсяг фонду споживання (автономне споживання, яке не залежить від величини поточного доходу);

c — нижня межа фонду невиробничого споживання або гранична схильність до споживання, $0 < c < 1$. Це свідчить, що попит на споживчі товари в наступному році є лінійною функцією від ВВП поточного року.

Основні фактори, що визначають динаміку споживання і заощадження [2]:

- 1) дохід домогосподарств;
- 2) багатство, накопичене домогосподарствами;
- 3) рівень цін;
- 4) економічні очікування;
- 5) величина споживчої заборгованості;
- 6) рівень оподаткування.

Величини споживання і заощаджень відносно стабільні за умови, що держава не вживає спеціальних дій по їх зміні.

Література:

1. Шипов М. В. Аналіз особистого споживання як економічної категорії і елементу суспільного відтворення / М. В. Шипов [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=31700>
2. Фролова Т. А. Макроекономіка: конспект лекцій / Т. А. Фролова [електронний ресурс]. - Таганрог: ТРТУ, 2006. – Режим доступу: <http://www.aup.ru/books/m173/>